

BEYİN FIRTINASI TEKNİĞİ İLE İHTİYAÇ VE SORUN ANALİZİ

“ÖRNEK BİR UYGULAMA”

Yrd. Doç Dr. Kıymet SELVİ*

ÖZET:

Bu çalışmada, beyin fırtınası tekniği ile ihtiyaç ve sorun analizinin nasıl gerçekleştirileceği açıklanmıştır. Çalışmada, ihtiyaç veya sorun analizi tekniklerinden biri olan beyin fırtınası tekniğinin uygulanması ile ilgili aşamalar tanıtılmıştır. Beyin fırtınası tekniği ile ihtiyaç ve sorun analizi, beyin fırtınası uygulanması için ön hazırlığın yapılması, analiz çalışmasının aşamalarının belirlenmesi, analiz çalışmalarının sonunda görselleştirilmesi ve belgelenmesi olarak üç aşamada tartışılmıştır. Ayrıca beyin fırtınası tekniği uygulanarak gerçekleştirilen örnek bir uygulamanın aşamaları ve sonuçları verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Beyin fırtınası, ihtiyaç analizi, sorun analizi, eğitim, genç teknikleri. *The aim of this study is to determine the need and problem analyze by the technique of the brain storm. In this study brain storm technique introduced which is the one of the technique is need and problem analyze. It has three stages of the need and problem analyze by the technique of the brain storm , to make front preparation for the an application of the brain storm, to determine the phase of the analysis, to display and document the study of the analysis at present. In addition, it is given the stages and the results of the model of the application of the brain storm technique.*

Key Words: Brain storm, need analyze, problem analyze, education, young.

GİRİŞ

Bu çalışmada, beyin fırtınası tekniği ile ihtiyaç ve sorun analizi gerçekleştirilmesini amaçları ile beyin fırtınası tekniği uygulanarak gerçekleştirilen örnek bir uygulama ve bu uygulamanın sonuçları verilmiştir. Beyin fırtınası, genellikle ihtiyaç veya sorunu belirlemek, sorunu analiz etmek ve sorunun çözümüne ilişkin alternatifleri belirlemek amacıyla uygulanan grupla çalışma tekniğidir. Beyin fırtınası “bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir” (Demirel, 1999:91). Etkili bir beyin fırtınası uygulaması ile ihtiyaç ve sorun analizi;

1. Beyin fırtınası uygulaması için ön hazırlığın yapılması,
 2. Beyin fırtınası tekniği ile gerekli analizinin yapılması,
 3. Analiz çalışmalarının görselleştirilmesi ve belgelenmesi,
- gibi aşamalarda gerçekleştirilmelidir (GTZ,1988.b.5).

Beyin fırtınası bir grup insandan kısa sürede çok sayıda fikir elde etmek amacıyla kullanılabilen etkili tekniklerden biridir (Rawlinson,1995:44). Beyin fırtınasının uygulanması için en az beş kişiden oluşan çalışma gruplarının oluşturulması gereklidir. Ancak, beyin

* Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

fırtınası ile gerekli analizlerin yapılması, çözüm ve önerilerin ortaya konulmasında küçük gruplarda etkili sonuçlar üretilmeyebilir. Bu riski göz önünde bulundurularak küçük grup yerine, grubun 12-15 kişiden oluşturulması daha uygun olabilir. Etkili bir planlama ve yönetim ile beyin fırtınası toplantısına katılanların sayısı 30'a kadar çıkarılabilir. Ancak, bu tür büyük gruplarda, beyin fırtınası ana grubu, alt çalışma gruplarına ayrılarak her alt grubun ayrı toplantı ortamında fikir üretmesi sağlanabilir. Konunun özelliğine ve katılımcıların sayısına bağlı olmakla birlikte bir beyin fırtınası uygulaması 15 dakika ile üç saat arasında değişebilir. Ancak uygulama süresi önceden kesin olarak planlansa bile uygulama bu sürenin dışına taşabilir.

1. Beyin Fırtınası Uygulaması İçin Ön Hazırlık

Beyin fırtınası uygulamasının gerçekleştirilmesi için analiz çalışmasına başlamadan önce özel bir ön hazırlık yapılması gerekir. Bu ön hazırlık çalışması; çalışma grubunun oluşturulması, toplantı yöneticisinin belirlenmesi, toplantı ortamının seçilmesi ve düzenlenmesi, beyin fırtınası tekniğinin gruba tanıtılması olarak özetlenebilir.

Çalışma Grubunun Oluşturulması

Beyin fırtınası çalışma grubunun oluşturulması sırasında izlenecek strateji, beyin fırtınası toplantısının sürecini ve sonuçlarını etkilemektedir. Beyin fırtınası grubunun oluşturulması sırasında yapılan hatalardan birisi grubun aynı özelliklere sahip ve konuyla doğrudan ilgili olan kişilerden oluşturulmasıdır. Bunun yerine beyin fırtınası grubunun sorunu bilen, sorundan etkilenen ve soruna yabancı olan kişilerden oluşturulması önerilmektedir. Rawlinson, sorunu bilen ve sorunu ilgili olanlar ile soruna yabancı olanların üreteceği fikirler, soruna bakış açıları, çözüm önerileri arasında farklar olacağı için, katılımcıların farklı özelliklere ve statülere sahip kişilerden oluşturulmasının daha uygun olacağını belirtmektedir (1995:63-66).

Toplantı Yöneticisinin Belirlenmesi

Etkili bir toplantı yöneticisi, toplantıya katılanların enerjisini açığa çıkararak, bu enerjiyi hedefe yönlendiren ve süreçleri yönlendiren kişi olarak tanımlanmaktadır (Knowels, 1990:185-186). Bu nedenle grup lideri rolü üstelenecek olan toplantı yöneticisi, toplantı yönetimi, ortam düzenleme, grup toplantısını gerçekleştirme ve yaratıcı düşünceleri ortaya çıkarma ve yönlendirmede bilgili ve becerili olmalıdır. Toplantı yöneticisi, bir yandan fikir üretme sürecine katılırken diğer yandan süreci yönetmek zorundadır. Toplantı yöneticisi daha önce beyin fırtınası uygulamalarına katılmış, gruba toplantı yapma konusunda eğitim almış kişiler arasında seçilmelidir. Bunlara ek olarak toplantı yöneticisinin kavrayışı hızlı, kolay çözüm üretebilen, iletişim becerileri yüksek, açık ve rahat davranan, soğukkanlı, kabul edici, vücut dilini etkili olarak kullanan, katılımcı ve paylaşımcı, espirilli olma gibi özelliklere sahip olması beklenmektedir.

Toplantı yöneticisi etkili bir grup liderinde bulunması gereken özellikleri taşımaktadır. Ancak grup liderliğinden ayrılan temel farkı grup üyelerine kendi fikirlerini kabul ettirme yönünde özel bir çaba içinde olmaması ve grubun bir üyesi olarak kendi fikirlerini diğer fikirler arasında yerleştirmesidir. Rawlinson (1995:67), toplantı yöneticisinin, özellikle yaratıcı düşüncenin oluşması ve ortaya konulmasındaki tüm engelleri ortadan kaldırması ve kendisinin de bu süreçte ket vurmaması gerektiğini belirtmektedir.

Toplantı Ortamının Seçilmesi ve Düzenlenmesi

Beyin fırtınası toplantısı bütün grup üyelerini rahatlatacak bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Eğer analiz edilecek sorun bir kurumla ilgili ise, toplantının o kurum dışında ve kurum ortamına benzemeyen farklı bir yerde yapılmasına özen gösterilmelidir. Grubun kaynaşması ve fikir paylaşımını yakalaması için grubun yabancı olduğu bir ortam daha

uygun olabilir. Tartışma ortamının seçimi grup üyelerine ve üretilecek düşüncelere değer verildiğini hissettirmelidir.

Toplantı salonunun grubun rahatça oturması ve gerekli malzemelerin kullanılması için uygun olmasına özen gösterilmelidir. Beyin fırtınası ortamında yeterince pano, ayaklı setpa, yazı tahtası, tepegöz, fotokopi makinesi, yönetici masası olmalıdır. Çeşitli renk ve biçimde kesilmiş fikir kartları, keçeli kalem, bloknot, makas, raptiye, toplu iğne gibi malzemeler beyin fırtınası ortamının temel malzemeleridir. Ortamda hareketli ve kolçaklı oturma yerleri ile dolaşmak için gerekli boşluk bulunmalıdır. Ortamda grubun çay ve kahve ihtiyacını karşılayacak bir açık büfe yer almalıdır.

Beyin fırtınası ortamında sessizlik yerine uğultu, gürültü ve hareket olabilir. Grup içinde yer alan kişilerin fikir oluşturma süreçleri birbirinden farklı olabilir. Bu nedenle ortam düzenlemede ve beyin fırtınası uygulaması sırasında bu özelliklere dikkat edilmelidir.

Beyin Fırtınası Tekniğinin Gruba Tanıtılması

Beyin fırtınası tekniği ile ihtiyaç analizi yapılması için, toplantıya katılan bireylerin toplantı tekniği konusunda bilgi sahibi olması gerekir. Eğer grup üyeleri beyin fırtınası tekniğinin uygulamasını bilmiyorsa toplantı tekniği grup üyelerine kısaca tanıtıldıktan sonra uygulama başlatılmalıdır. Tekniğin tanıtımı için beyin fırtınası toplantısının özelliği, uygulamasının açıklanması ve daha önce yapılmış bir beyin fırtınası uygulamasının kısaca anlatılması uygun olabilir.

2. Beyin Fırtınası Tekniği İle İhtiyaç Ve Sorun Analizinin Yapılması

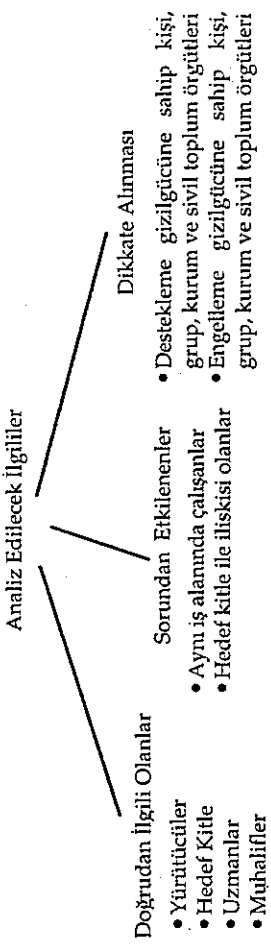
Beyin fırtınası tekniği ile ihtiyaç ve sorun analizi yapılırken, grup yöneticisi, grup üyelerini analiz yapılan konu üzerinde düşünmeye yöneltmelidir. Grup üyelerine keçeli kalemler, numaralandırılmış ve özel renk ve biçimde kesilmiş kartlar dağıtılmalıdır. Grup yöneticisinin üyelerin düşüncelerini kaydetmesi zor, zahmetli ve zaman alan bir uğraş ve yaratıcılığı olumsuz etkileyebileceğinden, her üye kendi düşüncelerini fikir kartlarına kaydetmelidir. Üretilen ve kartlara yazılan her düşünce beyin fırtınası oturumu sonunda grup üyelerinden toplanmalıdır. Panolara asılan her fikir kartı grup tarafından incelenmeden asılı olduğu yerden kaldırılmamalıdır.

Beyin fırtınası tekniği ile ihtiyaç ve sorun analizi yapan grup, aşağıda belirtilen adımları sırayla izleyerek etkili bir toplantı gerçekleştirebilir. Ancak her bir aşamada bir beyin fırtınası toplantısı yapılması yeterli olmayabilir. Eğer ihtiyaç olursa yani etkili sonuç alınmadı ise toplantı tekrar edilebilir. İhtiyaç ve sorun analizi toplantısı (GTZ,1988.a:5; GTZ, 1988. b:6); ilgililerin analizi, sorun analizi, hedef analizi, çözüme ilişkin alternatiflerin analizi gibi dört aşamada gerçekleştirilmelidir.

İlgililerin Analizi

İlgililerin analiziyle, ihtiyaç ve sorun analizi yapılacak olan konuyla ilgili olan tüm kişiler, gruplar, kuruluşlar belirler. İlgililer başlığı altında işi gerçekleştirenler, faydalanırlar, etkilenenler, tepki grupları incelenmelidir (GTZ,1988.e:6-7). İhtiyaç ve sorun analizi toplantısına katılanlar soruyla doğrudan ilgili olanlar, sorundan etkilenenler ve dikkate alınması gerekenler olmak üzere üç grupta toplanabilir. Sorunla doğrudan ilgili olanlar: aktif olarak çalışanlar, yani yürütücüler, hedef kitle, uzmanlar ve muhalif olanlar; sorundan etkilenenler: soruyla doğrudan ilgili olanlarla aynı iş alanında çalışanlar ve hedef kitle ile ilişkileri olanlar; dikkate alınması gerekenler: işbirliği için potansiyel olan kuruluş, grup ve kişiler, diğer kuruluşlar, sivil toplum örgütleri olarak tanımlanabilir. İlgililer analiz edildikten sonra belirlenen kişi, grup ve örgütlerin isimleri açık olarak yazılmalıdır. İlgililerin analizi Şekil 1'de görüldüğü gibi özetlenebilir.

Şekil 1: İlgililer Kapsamında Analiz Edilecek Gruplar

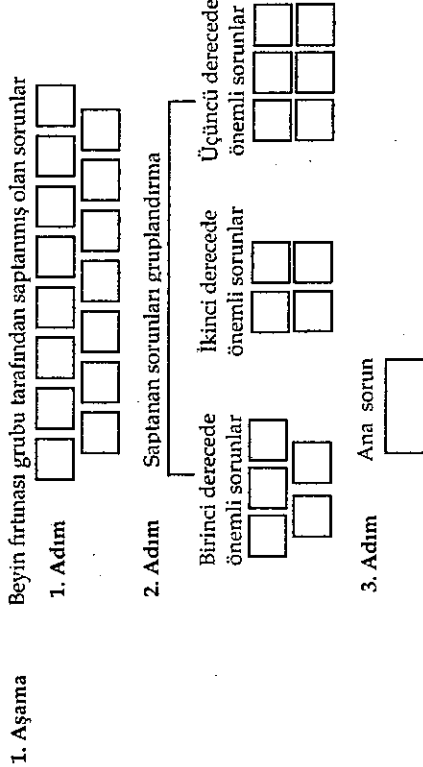
İlgililerin analizi ile toplantıya katılanlara sorun analizi ve sorunu çözmek için alternatiflerin geliştirilmesi için genel bir görüş kazandırılmaktadır.

Sorun Analizi

Bu aşamada beyin fırtınası grubu tarafından belirlenen ihtiyaçlar sorun olarak tanımlanmalıdır. İhtiyaçların sorun olarak ifade edilmesinde hem ihtiyacı belirlemede hem de hedefler ve çözüm alternatiflerinin belirlenmesinde kolaylık sağlayacaktır. Sorun analizi (GTZ,1988.b:10) ; ana sorunun formüle edilmesi, sorun hiyerarşisinin oluşturulması, ana sorunla ilgili neden ve etkilerinin formüle edilmesi gibi üç aşamada gerçekleştirilebilir.

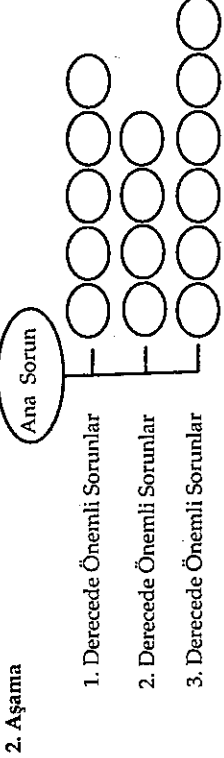
Ana sorunun formüle edilmesi için mevcut duruma ilişkin var olan sorunların katılımcı tarafından beyin fırtınası tekniği ile belirlenmesi gerekmektedir. Mevcut duruma ilişkin var olan tüm sorunlar belirlenmeden ve saptanan sorunlar gruplandırılmadan ana soruna karar verilmemelidir. Sorun analizi sırasında sorun ifadeleri olumsuz cümleler halinde yazılmalıdır (GTZ,1988.b:13). Grup üyeleri tarafından tüm sorunların tanımları yapılduktan sonra sorunların gruplandırılması aşamasına geçilir. Gözden geçirilen fikir kartları sorunla birinci derece ilgili fikir, ikinci derece ilgili fikir, çözüm, öneri, farklı fikirler vb. şekilde ayrı gruplara ayrılarak Şekil 2 deki gibi sorun şeması oluşturulmalı ve grup üyelerinin rahatlıkla görebileceği biçimde panolara asılmalıdır. Bu şema üzerinde görüş birliği sağlanıncaya kadar sorun şeması üzerinde değişiklikler yapılabilir. Eğer ana sorun belirlenmiyorsa ana sorunun tanımlanması veya saptanması için yeni bir beyin fırtınası daha düzenlenerek karara varılabilir.

Şekil 2: Sorun Analizi ve Ana Sorunun Belirlenmesi -

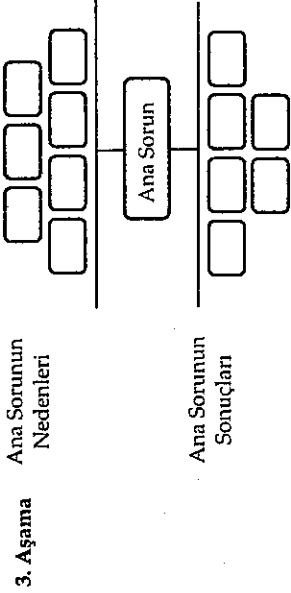
Ana sorunun belirlenmesiyle mevcut diğer sorunların merkezine yerleştirilecek öncelikli ihtiyaç belirlenmiş olur. Daha sonra Şekil 3'te görüldüğü gibi bir sorun hiyerarşisi oluşturulmalıdır.

Şekil 3: Sorun Hiyerarşisi

Sorun hiyerarşisi oluşturulurken, ana soruna bağlı olan ve ana sorunun çözümlenmesiyle kısmen veya tamamen çözümlenecek ana soruna birinci, ikinci ve üçüncü derece ilgili olan sorunlar belirlenmiş olur. Ana sorunun nedenlerinin ya da kaynağının ve sonuçlarının analiz edilmesi için yeni bir beyin fırtınası düzenlenmelidir. Ana sorunun kaynağının ve sonuçlarının analiz edilmesiyle ana sorun daha açık ve anlaşılır olarak tanımlanmış olur. Ana sorunun neden olduğu etkilerin yani sonuçların belirlenmesinden sonra Şekil 4'te görüldüğü gibi neden-sonuç ilişkilerinin analizini gösteren bir şema düzenlenmelidir.

Şekil 4: Ana Sorunla İlgili Neden-Sonuç Analizi

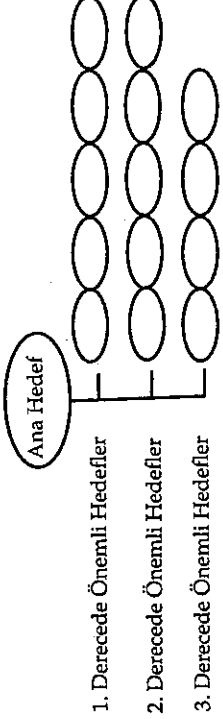

Hedef Analizi

Hedef, sorun çözüldükten sonra ulaşılabilecek olan durumun tanımıdır. Tanımlanan sorundan yola çıkılarak hedef belirlenmeli ve hedef analizinde belirlenmiş olan ana sorun tanımına bağlı kalmalıdır (GTZ,1998.b:13). Hedef analizi sırasında ana sorun bir kez daha gözden geçirilir ve gerekli görülürse sorun analizinde düzeltmeler yapılabilir.

Hedef analizi sırasında neden-sonuç ilişkisi, hedef-koşul ilişkisine dönüştürülmelidir. Koşullar hedefi gerçekleştirmek üzere gerekli olan koşullar olarak belirlenmelidir. Bir önceki bölümde sorun analizi sırasında belirlenmiş olan tüm sorunlar, ana sorun da dahil hedeflere dönüştürülür. Saptanan hedeflerden Şekil 5'te görüldüğü gibi hedef hiyerarşisi oluşturulmalıdır.

Şekil 5: Hedef Hiyerarşisi

Çözüm İlişkin Alternatiflerin Analizi

İhtiyaç ve sorun analizi toplantısına sorunun çözümüne ilişkin alternatiflerin tanımlanması ile devam edilir. Sorunun çözümüne yönelik alternatifler tartışılarak uygun olanlar belirlenebilir. Bunların içinde en etkilisinin hangisinin olacağı uygulamaya koşullarının bilinmesine bağlıdır. Mevcut uygulama ve gerçekleştirme koşulları bilimden belirlenecek alternatifler geçerli olmayabilir. Alternatiflerin analizi sırasında ana sorunun çözümü ve hedeflerin gerçekleştirilmesi bir projeye bağlanabilir. Eğer saptanan sorunun ilgili bir proje planlanması isteniyorsa başka bir beyin fırtınası toplantısı yapılabilir (GTZ,1988.b:16).

3. Analiz Çalışmalarının Görselleştirilmesi ve Belgelenmesi

Beyin fırtınası toplantısının etkili olması için üretilen her düşünce kaydedilmeli ve grubun tartışmasına sunulmalıdır. İhtiyaç ve sorun saptama toplantısı sırasında birden çok oturum düzenleneceği için her oturum sırasında ve toplantı sonunda üretilen fikirlerden tüm grup üyelerinin haberdar edilmesi için fikir kartları toplantıya katılanların görebileceği biçimde panolara asılmalıdır.

Panoya asılmış olan her bir fikir kartı toplantı yöneticisi tarafından tartışmaya açılmalıdır. Tartışma tamamlandıktan sonra fikir kartları Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3, Şekil 4 ve Şekil 5'te görüldüğü gibi düzenlenerek görselleştirilmeli ve yeniden panolara asılmalı. Panolarda asılı olan bu kartlar toplantı sonunda yazılı döküman haline getirilmelidir.

Beyin fırtınası tekniği farklı durumlarda uygulanan ve grupla çalışma sürecinin gereken bir tekniktir. Beyin fırtınası tekniği toplantı düzenleme, karar alma, ihtiyaç saptama, sorun saptama, çözüm önerileri geliştirme, proje planlama, öğretim, yaratıcı düşüncenin ortaya çıkarılması vb alanlarda uygulanan etkili ve çok yönlü bir tekniktir. Bu alanlardaki uygulama biçimleri arasında bazı farklılıklar olsa da beyin fırtınası tekniğinin temel ilkeleri dikkatte alınarak uygulamalar gerçekleştirilmektedir.

BEYİN FIRTINASI TEKNİĞİ İLE İHTİYAÇ VE SORUN ANALİZİ ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ

İhtiyaç ve sorun analizi sırasında görüşme, gözlem, grup tartışması ve survey tekniklerinden yararlanılmaktadır (Arwady,1996:225-26). Bu bölümde, ihtiyaç analiz tekniklerinden biri olan grup tartışmasının beyin fırtınası tekniği ile gerçekleştirildiği "ihtiyaç ve sorun analizi" çalışması örneği yer almaktadır. Türkiye Radyo ve Televizyon (TRT) Kurumuna bağlı Ankara Televizyon Müdürlüğü 2000 yılı Ocak ayında "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında" gençleri ilgilendiren sorunları konu alan televizyon programı hazırlamaya ilişkin program yapma isteklerini Anadolu Üniversitesine ve araştırmacıya ileterek bu konuda yardım ve danışmanlık talebinde bulunmuşlardır.

Ankara Televizyon'unda programı hazırlayacak olan program yapımcısı ile yapılan görüşmelerde program konusunu oluşturan, gençlerin sorunlarının uzman görüşüne dayalı olarak belirlenmesi yerine gençler tarafından belirlenmesinin uygun olacağına karar verilmiştir. Gençlerin en önemli ihtiyaç ve sorunlarının belirlenmesinde "beyin fırtınası tekniğinin" kullanılmasının uygun olacağı düşünüldükçe gençlerle bir beyin fırtınası toplantısı düzenlenmesine karar verilmiştir.

Örnek Beyin Fırtınası Uygulaması için Ön Hazırlık

Beyin fırtınası toplantısının yönetecek uzman daha önceden kendisine program danışmanlığı önerilen kişi olması ve beyin fırtınası toplantısı yapma deneyimini olması nedeniyle toplantı yöneticisinin belirlenmesi için ayrı bir çalışma yapılmıştır. Toplantıya katılacak çalışma grubu ise "genç" kavramının tanımı dikkate alınarak belirlenmiştir. Toplantıya 15-24 yaş arasında üç üniversite öğrencisi, iki üniversite mezunu, iki lise öğrencisi, iki lise mezunu, iki ortaokul mezunu, iki ilkokul mezunu, iki çıraklık eğitim merkezi öğrencisi olmak üzere tümtü Eskişehir'de ikamet eden toplam on beş genç katılmıştır. Gençlere bir gün süreli "gençlik" konulu bir toplantı olduğu katılıp katılmayacakları sorularak istekli olanlar davet edilmiştir. Toplantı Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi kampüsünde eğitim ve toplantı amacıyla kullanılan bir salonda gerçekleştirilmiştir. Salon panolar, yiyecek ve içeceklerin bulunduğu açık büfe, bilgisayar, renkli ve farklı biçimlerde kesilmiş fikir kartları, katılımcıların yaka kartları, keçeli kalem vb. malzemelerle beyin fırtınası tekniğine uygun olarak düzenlenmiştir.

Toplantı iki ana oturumda planlanmıştır. Birinci ana oturumda beyin fırtınası tekniğinin katılımcılara tanıtılması, ikinci ana oturumda ise tanıtılan bu teknik uygulanarak gençlerle ilgili ihtiyaç ve sorun saptanmıştır.

Ana Oturum I

Saat 10-12 arasında yapılan birinci oturumda toplantı yöneticisi gruba beyin fırtınası tekniği tanıtılmıştır. Bu oturum sırasında teknik tanıtılarken grubun birbiri ile tanışmaları sağlanarak grup ikinci oturum için hazır hale getirilmiştir. Ancak ikinci oturumun konusu ile ilgili herhangi bir bilgilendirme yapılmamıştır. Katılımcıların kendileri rahat hissetmeleri ve birbirleri ile yakınlaşmaları için birlikte öğle yemeği yenilmiştir.

Ana Oturum II

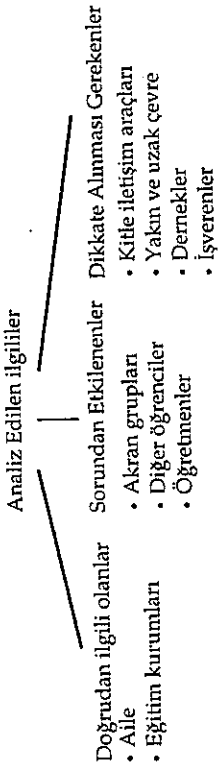
II. Ana oturum toplam dört alt oturumda tamamlanmıştır. I. Oturum'da ilgililerin analizi, II: Oturumda ihtiyaç ve sorun analizi, III. Oturumda sorun analizi, IV. Oturumda ise sorunlarla ilgili neden sonuç analizi yapılmıştır.

I. Oturum / İlgililerin Analizi

Toplantı yöneticisi, öğleden sonra saat 14.00-16.30 arasında gerçekleşmiş olan ikinci ana oturumun birinci oturumuna başlarken gruba, "gençlerin ihtiyaç ve sorunlarını belirlemek üzere ilk oturumda tanıtılan teknik kullanılarak bir çalışma yapma isteği ve toplantının amacını" açıklamıştır.

Katılımcılara gençlerin ihtiyaç ve sorunları ile ilgili olabilecek ilgililerin kimler veya neler olacağı sorulmuştur. Gerekli malzeme dağıtılarak grup üyeleri konu üzerinde düşünmeye yönlendirilmiş ve her üyeden kendi düşüncelerini fikir kartlarına kaydetmeleri istenmiştir. Fikir üretim sürecinde katılımcılar karalama kağıtları kullanmışlar ve üretmiş oldukları fikirleri kartlara yazmışlardır. Kartlara yazılan her düşünce beyin fırtınası oturumu sonunda grup üyelerinden toplanarak panolara asılmıştır. İlgililerin analizi kapsamında katılımcılardan gelen fikirler aşağıda Şekil 6'da görülmektedir.

Şekil 6: Analiz Edilen İlgililer

II. Oturum / İhtiyaç ve Sorun Analizi

İlgililerin analizinden sonra ihtiyaç ve sorun analizi için yeni bir beyin fırtınası başlatılmış ve gençlerle ilgili farklı alanlarda sorunlar belirlenmiştir. Sorun analizi toplantısı sonuçları:

1. Gençlerin üretime yönelik eğitilmemesi
2. Küçük yaştan itibaren ağır işlerde çalışma
3. Gençlerin kendi hedeflerini belirleyememeleri
4. Toplumun gençlerden beklentisinin yüksek olması
5. "Geleceğini gençler" demilmesine rağmen gençlere gereken önemin verilmemesi
6. Gençlere verilen eğitimin aile, arkadaş, evlilik ve cinsel yaşamdaki sorunlara yönelik olmaması
7. Gençlerin aileleri ile sorunları olması
8. Gençlerin ilgi ve sevgiden yoksun olması
9. Kuşaklararası çatışmanın yoğun olarak yaşanması
10. Meslek seçiminde doğru karar verilmemesi
11. Okullarda cinsel eğitimi verilmemesi
12. Gençlerin gelecek ve iş kaygısı yaşamaması
13. Okulda öğretmenlerin gerçek yaşama uyuşmaması
14. Üniversite mezunlarının iş bulma kaygılarının yüksek olması
15. Gelecek kaygısı, mezuniyet ve iş bulma kaygısı
16. Okullarda verilen eğitimin öğrencileri sosyal yaşamdan uzaklaştırması
17. İhtiyaç olmayan alanlarda yüksek öğretim programlarının açılması
18. Kitap okuma alışkanlığının olmaması
19. Zaman kullanımının bilinmemesi
20. Fakültelelerdeki eğitimin uygulamaya yönelik olmaması
21. Eğitimin sisteminin düşünmeyen, eleştirmeyen ve tartışmayan bir kuşak yetiştirmesi
22. Gençlerin tepkisz ve haklarını savunamayan bireyler olarak yetiştirilmeleri
23. Öğretimin öğrenci merkezli olması yerine öğretmen merkezli olarak gerçekleştirilmesi
24. Gençlerin eğitim sistemi içinde kendilerini ifade edememeleri
25. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmaması
26. Gençlerin sorunlarını tartışacağı ortamlarının olmaması
27. Gençlik merkezlerinin yetersiz olması

İhtiyaç ve sorun analizi sonucunda ortaya çıkan 27 fikir tek tek tartışıldıktan sonra gençlerin saptadığı sorunların ağırlıklı olarak "eğitim" konusu ile ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. II. Oturumun sonunda "eğitim" ağırlıklı sorun alanı olarak belirlenmiş ve gençle-

rin eğitimi ile ilgili sorunların ele alınacağı yeni bir sorun analizi oturum düzenlenmesine karar verilmiştir.

III. Oturum / Sorun Analizi

Gençlerin sorunlarının belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen II. Oturumda sorun olarak ifade edilen 27'di fikirden on üçü doğrudan eğitimle geri kalanları ise dolaylı olarak eğitimle ilgili sorunlar olmasa nedeniyle gençlerin sorun alanı olarak "eğitim" konusu saptanmıştır. Doğrudan eğitim sorunlarının belirlenmesine yönelik olarak düzenlenen III. Oturum sonuçları ise aşağıdaki gibidir:

1. Karar alınırken gençlerin görüşleri dikkate alınmıyor
2. Eğitim sırasında bilgi yükleniyor ancak bu bilgiler kullanılmıyor
3. Mevcut eğitim sistemi kulakları büyük ağız küçük bireyler yetiştiriyor
4. Nasıl düşünüleceği bilinmiyor, düşünülse bile ifade edilemiyor
5. Gençleri eğitenlerin kendileri yeterli eğitime sahip mi?
6. Sorgulayan, araştıran ve tartışan eğitimcilerle ihtiyaç var
7. Kuşak çatışması ve eğitim ortamındaki çatışmalar azaltılmalı
8. İlk başta eğitim sistemi eğitilmeli
9. Gençlerin sorunlarını tartışacakları ortamlara ihtiyaç var
10. Öğrenciler sunulan fırsatları yeterince değerlendirmiyor
11. Öğrencilerin eğitim sürecinde aktif olmaları sağlanmalı
12. Meslek seçimi gençlere bırakılmıyor
13. Eğitim sistemi düzene sokulmalı
14. İnsanlar kendi eğitimlerinde sorumlu olmalı
15. Fırça ve boya yoksa yani eğitimci yoksa ortaya boş bir tuval çıkar
16. Gençler dikkate alınmıyor

III. Oturumda ortaya çıkan on yedi fikir grubun görüşüne sunulmuş ve bu fikirlerden hangisinin eğitim sistemi ile ilgili ana sorun olduğuna karar vermeleri istenmiştir. Tartışma sonucunda eğitim sistemindeki sorunları en iyi biçimde dile getiren ifadenin "mevcut eğitim sistemi kulakları büyük ağız küçük bireyler yetiştiriyor" fikri olduğuna karar verilmiştir.

IV. Oturum / Neden-Sonuç Analizi

Ana sorun belirlendikten sonra bu sorunla ilgili ayrıntılı çalışma olan neden-sonuç analizine başlanmıştır. Tüm kartlar panodan toplanmış ve ana sorun panoya asılarak bu sorunun nedenleri ve sonuçları üzerinde yeni bir beyin fırtınası uygulaması başlatılmıştır. Uygulama sonucu elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Nedenler

- Tartışma ortamının eksikliği
- Eğitim sistemi içinde bireysel farklılıklara önem verilmemesi
- Öğrenciyi aktif hale getirecek yöntemlerin uygulanmaması
- Özgür bir eğitimin verilmemesi
- Eğitimcilerin yetersiz olması
- Öğretim yöntem ve tekniklerinin etkili kullanılmaması
- Verilen eğitimin ezbere dayalı olması
- Gençlerin kendi eğitimleri için yeterince çaba göstermemesi

Ana Sorun

Mevcut eğitim sistemi ağız küçük kulakları büyük bireyler yetiştiriyor

Sonuçlar

- Bağlımlı ve konuşmayan bireyler yetiştiriliyor
- Eğitim sonucu bireyler üretkenlik kazanamıyorlar
- Eğitimde uygulamaya yönelik bireyler yetiştirilmiyor
- Kendi geleceğini sağlayabilen bireyler yetiştirilmiyor
- Okulda verilen eğitim gençlerin sosyal hayatlarını kısıtlıyor
- Eğitim hayata hazırlayıcı değil uyuşturucu
- Bireysel gelişme sağlanamıyor
- Araştırmacı ve sorgulayıcı bireyler yetiştirilmiyor
- Kendi yeteneklerini ortaya koyamayan bireyler yetiştiriliyor

Beyin fırsatı toplantısı ana sorun, ana sorunun nedenleri ve ana sorunun ortaya çıkarıldığı sonuçların belirlenmesi ile sona ermiştir. Bu çalışmanın kapsamında hedef analizi ve çözüme ilişkin alternatiflerin analizine ihtiyaç duyulmadığı için beyin fırtınası toplantısı bitirilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada ortaya çıkan sorunlar Televizyon yapımına iletilmiş ve çalışmada gençlerin ana sorun olarak ortaya koydukları sorun 2000 yılında 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında TRT Ankara Televizyonu'nda üç uzman ve 20 gençten oluşan bir grupta tartışılmıştır. Gençlerin belirlediği konulardan ikisi "Eğitim ve Gelecek Kaygısı" ve "Eğitim ve Kuşak Çatışması" konuları için 2002 yılında iki ayrı TV programı hazırlanmış ve yayınlanmıştır. Programların tamamı canlı olarak yayınlanmış ve izleyici katılımları oldukça yüksek olmuştur. Ayrıca "gençlik ve eğitim" konulu yeni programların hazırlanması için çalışmalar devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Arwady J.W. (1996). *Training Needs Assessment*, Educational Technology Publications Inc. Enlewood Cliffs, New Jersey.
- Demirel, Ö. (1999). *Plandani Değerlendirme: Öğretim Sanatı*, PegemYayıncılık, Ankara.
- Knowles M.S. (1980) *The Modern Practice Of Adult Education*, Educational Technology Publications Inc. Enlewood Cliffs, . New Jersey.
- GTZ (1988.a) Amaca Yönelik Proje Planlaması Kurs Notları I, Maliye Bakanlığı. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit. Gtz GmbH., Germany.
- GTZ. (1988.b). Amaca Yönelik Proje Planlaması Filpchart Örnekleri Kurs Notları II, Maliye Bakanlığı. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit.Gtz GmbH., Germany.
- GTZ. (1988.c). Amaca Yönelik Proje Planlaması Kurs Notları III (AYPP), Maliye Bakanlığı. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit.Gtz GmbH., Germany.
- GTZ (1988.d). Teknik İşbirliği Proje ve Programlarının Hedefe Yönelik Planlaması Kurs Notları I, Maliye Bakanlığı. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit. Gtz GmbH., Germany.
- GTZ. (1988.e). Teknik İşbirliği Proje ve Programlarının Hedefe Yönelik Planlaması Kurs Notları II, Maliye Bakanlığı. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit Gtz GmbH., Germany.
- Rawlinson, J.G. (1995) *Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası*. (Çeviren: Osman Deyirmen), Bireysel Yaratım Dizisi:11, İstanbul.